

הַפְּלִיטָה לַאֲבִיבָה...

סאל גרשון ריבלי

לא אחת בא סיפור קטן ושופך אור על בעיה נכבדה או מבהיר אותה. כזהו לדעתי, הסיפור על דוד המלך ועל השלושה ממערכת עדולם, שעליהם מסופר בדברי-הימים א', י"א. בין הבעיות המטרידות את מחשבתו של מפקד במגעו עם פקודיו, אחת הכבדות היא בעית יצירת היחס הרצוי ביניהם, כיצד לשמור על הסמכות מחד גיסא וכיצד לשמור ולפתח יחס רעות מאידך גיסא. הרבה רצפטים ניתנו לכך, הרבה עצות יועצו והרבה מצוות-עשה ולא-נעשה הומטרו על המפקד הווטר להחכימו בענין זה.

הקושי הוא בכך כי הבעיה אינה טכנית. זוהי בעיה הנוגעת בנפש האדם, ונובעת ממנה. אומרים לעתים קרובות, כי הפתרון הברור הוא בדוגמה אישית של לויאליות שיגלה המפקד, לויאליות שתפעל בשני הכיוונים: כלפי מעלה, אל המפקד הממונה עליו, וכלפי מטה, אל פקודיו-הוא. ובצדק מסבירים ואומרים, כי אם השיג המפקד מטרה זו וביחידתו קיימת נאמנות דו-סטרית כזאת, הרי מובטחת היחידה כי תגיע אל השלמות המבוקשת מגוף צבאי. על כן, זאת צריכה להיות שאיפתו ומגמתו של כל מפקד המתיחס ברצינות לתפקידו הפיקודי. המפקד הטוב חייב לשקוד, בשכבו ובקומו, על השגת מגמה זו ולבקש נתיבים להחזירה באנשיו בכל הזדמנות. אבל אם תישאל השאלה: הבו דוגמה ללויאליות הדדית כזו — חוששני כי ותקשה להביאה. ודאי, כל קצין ינסה את הנראה בעיניו כהולם ביותר לסבר את האוזן, אך הצד הנחלש בכל התשובות האלו הוא, כי הן מציגות את המשאלה, את מירב הרצוי, אך לא קל להעלות מן המציאות דוגמה, שיהא בה מן השלמות.

*

הסיפור הקטן הנזכר בראשיתה של רשימה זו דומני כי הוא גולם בו את עיקרון ה"לויאליות והנאמנות בין מפקד ואנשיו, מה מסופר שם, בדברי הימים א', י"א? הפרק מונה את "ראשי הגבורים אשר לדויד" — מן הלוחמים עמו בפלשתים. שלושים "גבורי החילים" ואת עלילות "ישבע בן חכמוני... ואבשי אחי-יואב" שכל אחד מהם "עורר

(המשך מעמוד 51)

כעת היה לו יסוד להאמין כי הוא אוגף מימין.

"המקלעים מימין!! פתחו באש לכיפת המתריעים; הם לקחו אותה!"

מצד שמאל נשמעו צעקות: "הם עולים מכאן!"

סרג'ו השיב להם בקול שופר: "דפקו עליהם, זרקו עליהם רימונים!"

קול התבקעותם של רימונים השיב את התוקפים משמאל קצת לאחור, ולאחר דקות מספר שכחה מעט האש. סרג'ו, לאחר שנוכה כי הוא אוגף מימין ומשמאל, החל פוקד לפתע:

"קשר, הודיע לגדוד כי הותקפנו. אחר פנה אל אנשיו: "אנחנו נסוגים — כל

המקלעים נשארים אתי! להעביר הלאה!"

שוב החלו צרורות ארוכים, מן העבר השני של הכביש, להתקע סביבם.

קולו של סרג'ו נתמוג ברעם היריות.

"המקלעים, מהרה! אש! סמל, קח את המחלקה לאחור, תחזרו לגיא!"

את חנייתו על שלש מאות חלל בפעם אחת" ו"בניה בן יהוידע בן איש חיל... הוא הכה את שני אריאל מואב, והוא ירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג; והוא הכה את האיש המצרי איש מדה חמש באמה, וביד המצרי חנית כמנור אורגים וירד אליו בשבט ויגול את-החנית מיד המצרי ויהרגהו בחניתו".

אבל לאחר תיאור גבורתם ותעוזתם מוסיף עליהם (על "אבשי אחייואב" ועל "בניה בן יהוידע") הפסוק: "...ועד השלושה לא בא" — "...ואל השלושה לא בא".

מה היה מעשה הגבורה של אותם שלושה ובמה זכו שאין איש יכול לבוא עדיהם? סיפור קצר וממצה מספר זאת בחמישה פסוקים (ט"ו—י"ט):

פִּלְשֹׁתִים וַיִּשְׁאָבְרִימֹם מִבּוֹר בִּית־לָחֶם אֲשֶׁר בְּשֶׁר
נִשְׁאָא מִבָּא אֶל־דָּוִד וְלֹא־אָבָה דָּוִד לְשׁוּתָם וַיִּנְסֹךְ
אֹתָם לְדָדָהּ: וְאִמֶּר חֲלִילָה לִי מֵאֵלֵהי מִקְשׁוֹת זֹאת
הָרֶם הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁתָּה בְּנַפְשׁוֹתָם כִּי בְּנַפְשׁוֹתָם
יָבִיאוּם וְלֹא אָבָה לְשׁוּתָם אֲלֵה עֲשׂוֹ שְׁלֹשֶׁת דְּגִבּוֹרִים:

הָרֶם הָאֲנָשִׁים מִן־הַשְּׁלֹשִׁים רֹאשׁ עַל־
הָרֶם אֶל־דָּוִד אֶל־מַעְרַת עֲדוֹלָם וּמִחֲנֵה פִּלְשֹׁתִים חָנָה
כַּעֲמַק רְפָאִים: דָּוִד אָז בְּמַעְרַת וַיַּצִּיב פִּלְשֹׁתִים אֶזְרוֹ
בְּבֵית לָחֶם: וַתֵּאָדָר דָּוִד וַיִּאֲמָר מִי יִשְׁקֵנִי מִים מִבּוֹר
בִּית־לָחֶם אֲשֶׁר־בְּשֶׁר: וַיִּבְקְעוּ הַשְּׁלֹשָׁה בְּמַחְנֵה

מסופקני אם יש עוד אח ודוגמה לתיאור ממצה זה של לויאליות הדדית שבין מפקד לאנשיו. דברי דוד המסתתר במערת עדולם, "מי ישקני" נאמרים כמשאלה, כגעגועים למים חיים מבאר בית-לחם, עיר מולדתו, וכהבעת תקווה לימים טובים שעוד יבואו. השמעת משאלה זו די היה בה לעודד אנשים, שאך זה הסתננו בסכנת נפש ואחר הרפתקאות דרך שטחי אויב אל דוד (שם, יג—יד), לקום ולהבקיע לעצמם דרך במחנה האויב ולהביא את המים לדוד. אך דוד, המפקד הנבון, אינו מוכן לשתות מן המים הללו, שכה אוה אותם. אנשיו יקרים עליו. אין הוא מוכן שיסכנו את חייהם למען טובתו. אך גם לפגוע בהם, לאחר שעשו המעשה למענו, אינו יכול, והריהו מוצא מוצא של כבוד: הוא נוסך לה' את המים הללו אשר השלושה הביאום בנפשותם.

אבל גדולת המעשה של השלושה אינה נשכחת. היא משמשת מופת לגיבורי דוד כולם. סיפור קטן בן חמישה פסוקים. הוא לא נשכח. הוא מובא לאחר תיאור המלכתו של דוד, לאחר שכבר נמשח למלך על ישראל, לאחר שנכבשה מצודת ציון, לאחר תיאור גדולת דוד כנאמר: — "וילך דויד הלון וגדול, וה' צבאות עמו". (שם, ט').

הנאמנות אינה נשכחת. המופת חקוק לזכרון. בשנן יפה-יפה לעצמנו ולמפקדינו את הנאמנות למופת האצורה בחמשת פסוקים אלה.

סרג'ו שמע את קולו של הסמל — היה לו קול חזק, נוסך בטחון. גניחות.

"מישהו נפגע? סמל, הורידו אותו עם המחלקה!"

"קשר, לכל הרוחות מה הענין? אין קשר? תן לי את המכשיר!"

"הלו חבצלת — כאן גרדום. לא נוכל להחליץ לבד, שלחו את החליצה לקראתנו.

יש לנו מספר פצועים!"

נראה כי האויב התאושש מעט. מכיפת המתריעים החלו לשגר פצצות 52 מ"מ.

כעת לא היה ספק, כי אכן היתה שם עוד מכונית שלא הבחינו בה — ואולי הגיעה מאוחר יותר.

בום... בום... פצצות מרגמה החלו מתבקעות סביב סרג'ו ואנשיו, לחץ חזק

היכה על אוזניו ופיו נתמלא עפר עד כדי מחנק.

"נפצתי נפצע...!"

יד חמה, שנחה על מצחו, החזירתהו אל המציאות. האחות ניצבה למראשותיו

וחייכה בהבנה.